

Nr 916

Av herr Bohman m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 90, med förslag till lag om ändrad lydelse av 35 § 2 och 4 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.

(Lika lydande med motion nr 749 i Första kammaren)

Stockholm den 29 april 1966

Gösta Bohman (h)	Leif Cassel (h)	Carl Eric Hedin (h)
Tage Magnusson (h)	Bo Turesson (h)	Rolf Eliasson (h)
Astrid Kristensson (h)	Hans Nordgren (h)	Karin Wetterström (h)

Nr 917

Av herrar Hedlund och Ohlin, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 90, med förslag till lag om ändrad lydelse av 35 § 2 och 4 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.

(Lika lydande med motion nr 750 i Första kammaren)

I proposition nr 90 framlägges förslag om ändrade regler för aktievinstbeskattningen. Förslaget innebär att aktier som innehafts mindre tid än 5 år skall vid försäljning beskattas efter i stort sett samma bestämmelser som nu, medan en längre tids aktieinnehav — som nu ej föranleder beskattning — skall schablonmässigt beskattas med 10 % av försäljningssumman. Genom särskilda regler, som kompletterar schablonregeln, undantas aktieförsäljningar av mindre omfattning och garantier skapas för att förluster efter den inledande femårsperiodens slut inte beskattas.

Bihang till riksdagens protokoll 1966. 4 saml. Nr 916—921

Förslaget innebär en kraftig omarbetning av aktievinstutredningens förslag, som starkt kritiserats under remissbehandlingen. Inte heller Kungl. Maj:ts förslag är tillfredsställande. Dess konsekvenser är föga genomtänkta. Det hade varit befogat att vid en så genomgripande omgestaltning av utredningsförslaget, som det här är fråga om, föranstalta om en ny remissbehandling, innan proposition framlades. Förslagets utformning ger utslag i beskattningshänseende som är omotiverade. Undantagsregler saknas beträffande »värdestegringar» som sammanhänger med penningvärdeförsämringen, vilket när det gäller vinster på långvariga aktieinnehav kan medföra att beskattning sker även i fall då betydande reella förluster föreligger. Efter fem års innehav blir skattebelastningen i förhållande till vinsten mindre ju större vinsten är. Skatten har således delvis regressiv karaktär. En skattepuckel, som är större ju mindre värdestegringen är, uppkommer vid fem års innehav. Avdrag medges inte för förluster vid försäljning av aktier, för vilka innehavstiden överstiger fem år. Dessutom har olägenheterna av den retroaktivitet som föreslås inte beaktats. Till dessa synpunkter bör läggas, att beskattningen inte satts in i sitt sammanhang med arvs- och förmögenhetsbeskattningen och bolagsbeskattningen.

Det är således inte något bra förslag som presenteras. Att vi inte motsätter oss att det i sina huvuddrag införes såsom provisorium beror på att vi anser motiverat att större vinster som uppkommit vid aktieförsäljningar bör bli föremål för beskattning även vid längre tids innehav än fem år. Vi har emellertid ansett oss böra göra en betydelsefull förbättring genom att regler införes, som syftar till att beakta penningvärdeförsämringen. Föreliggande förslag bör — med nämnda betydelsefulla tillägg — antagas endast såsom ett provisorium i avvaktan på förslag från en ny utredning om aktievinstbeskattningen, som föreslås tillsatt.

Inflationsskydd

Vid försäljningar efter en längre tids innehav är det nödvändigt, oavsett beskattningens utformning i övrigt, att hänsyn tas till att viss del av värdestegringen — ibland hela — endast är nominell och en kompensation för en prisstegring som skett sedan aktien anskaffades. Vid små eller måttliga vinster är inflationsandelen särskilt stor och ibland föreligger alls ingen verklig vinst.

Det föreligger enligt vår mening tvingande skäl att införa någon form av avdrag som kan neutralisera penningvärdeutvecklingen. I propositionen har inte förslagits något sådant inflationsskydd. Tvärtom leder schablonbeskattningens regressiva effekt till att de mindre vinsterna blir proportionsvis hårdare beskattade. Vid en långsam nominell värdestegring är nämligen en större del av vinsten fiktiv än vid en snabb sådan. Ju större del av vinsten som endast är fiktiv ju hårdare blir skattebelastningen. Kompensationen

för penningvärdeförsämringen blir således hårdare beskattad än de reella vinsterna. Mot denna bakgrund framstår det som särskilt angeläget att åstadkomma ett inflationssskydd vid en schablonbeskattning av föreslagen typ. Ett inflationsavdrag bör lämpligen anknyta till innehavstiden genom att visst avdrag medgives för varje år en aktie innehafts. Den bör också lämpligen få en schablonartad utformning med en fix avdragsprocent för varje innehavsår. Att anknyta till någon form av index är i och för sig tänkbart men innebär samtidigt komplikationer. På grund av utformningen av den beskattning som vi i huvuddrag vill antaga såsom provisorium — schablonbeskattningens konstruktion och önskemålet att i möjligaste mån frigöra sig från behovet att beräkna det verkliga anskaffningsvärdet — synes det mindre lämpligt att anknyta procentavdraget till anskaffningsvärdet, även om det i och för sig framstår som det naturligaste. I stället bör man på samma sätt som vid vinstberäkningen utgå ifrån försäljningspriset. Anknytningen till detta belopp fordrar emellertid att avdragsprocenten sätts lägre än om utgångspunkten hade varit anskaffningsvärdet.

Anknytningen göres lämpligen på sådant sätt, att avdrag medges för viss del, förslagsvis 2 % av försäljningssumman för varje år under den tid som aktien innehafts. Vid försäljning efter exempelvis 5 års innehav uppgår avdraget således till 10 % av försäljningssumman. Den schablonmässiga vinstberäkningen görs med utgångspunkt från det belopp som återstår sedan 2 % per innehavsår dragits från försäljningssumman. Den på angivet sätt reducerade försäljningssumman skall även ligga till grund för beräkning av huruvida skattepliktig vinst över huvud taget uppkommit, dvs. huruvida vinsten utgör minst 5 % på försäljningssumman.

Ett avdrag av föreslagen art måste emellertid maximeras i tiden för att omöjliggöra att lång tids innehav i praktiken medför skattefrihet för aktieinnehavaren. Vi har funnit, att maximeringen bör sättas till 20 års aktieinnehav, varigenom avdraget maximeras till 40 % av försäljningssumman. Vid 20 års innehav ger avdraget kompensation för en årlig penningvärdeförsämring av ca 3 % räknat på anskaffningsvärdet.

Anknytningen till innehavstiden innebär i viss mån en komplikation. Emellertid bör svårigheterna härvidlag inte överskattas. Redan 5 %-regeln nödvändiggör för den skattskyldige att bl. a. hålla reda på anskaffningsdatum. Aktier erhållna genom nyemissioner kan för att förenkla beräkningen anses anskaffade emissionsdagen. Kan anskaffningsvärdet av någon anledning inte visas, torde avdrag endast böra medgivas för den tid som aktieägaren kan göra sannolikt att han innehaft aktien. Vid exempelvis ärvda aktier skulle detta innebära att, om arvingen över huvud taget inte kan visa hur länge föregående ägare innehaft aktien, innehavstiden räknas från arvfallet. Det faktum att avdrag endast får göras under 20 innehavsår torde i hög grad underlätta tillämpningen av bestämmelsen.

Olikformigheten i propositionens förslag

Departementschefen anför fördelningspolitiska motiv som grund för sina förslag av aktievinstbeskattningens utformning. De allmänna uttalandena har emellertid inte tillämpats konsekvent. Frångaendet av principen om en ren vinstbeskattning, vilket skett av praktiska skäl, medför konsekvenser ur fördelningspolitisk och rättvisesynvinkel som strider mot de uttalanden som göres.

Beskattningen får med tillämpning av schablonmetoden en regressiv effekt i förhållande till vinsten. Det förhållandet att en viss procent av försäljningssumman presumeras vara vinst leder nämligen till att ju större del av denna som utgör vinst desto mindre del av vinsten blir föremål för beskattning.

Vi har gjort en uträkning av hur stor del av den nominella vinsten som enligt propositionen kommer att bli föremål för beskattning vid försäljning av en aktie med 3 och resp. 10 % årlig värdestegring. Under de första fem åren sker beskattningen på grundval av en reell vinstberäkning i enlighet med nu gällande regler. Därefter sker beskattningen med tillämpning av schablonmetoden. För den placerare, som endast har en årlig värdeökning av 3 % på sina aktier, blir 72,8 % av hans vinst föremål för beskattning vid en försäljning efter det femte innehavsåret, medan den placerare, som har en årligt värdestegring av 6 %, endast får 39,6 % av sin större vinst beskattad. Ännu förmånligare blir det för den placerare, som har en årlig värdestegring av 10 % på sitt aktieinnehav. Han får endast 26,4 % av sin vinst beskattad. Vid en försäljning efter 10 års innehav får 3 %-placeraren 39,1 % av sin vinst beskattad, medan för 6 %-placeraren 22,7 % av vinsten blir föremål för beskattning och för 10 %-placeraren endast 16,3 %.

Departementschefen synes emellertid enligt uttalanden i propositionen se denna starkt regressiva effekt som något positivt, då den gynnar de progressiva företagen, vilket medför att aktieägarnas intresse än mer inriktar sig mot dylika företag. Det måste emellertid ifrågasättas om en skattelagstiftning bör ha en sådan styrande och snedvridande effekt. Vidare framstår det som tveksamt om den aktuella styrningen är av positiv natur.

Vi vill även påvisa en annan nackdel, nämligen den tröskeleffekt övergången efter det femte innehavsåret från en reell vinstbeskattning till schablonmetoden medför. Denna tröskeleffekt är även den regressiv, dvs. större ju lägre den nominella vinsten är. Vid en årlig värdestegring på aktierna av 10 % är den obetydlig — endast en höjning med 1,4 %. Vid 3 % årlig värdestegring däremot innebär övergången, att 72,8 % av den nominella vinsten kommer att bli föremål för beskattning vid en försäljning dagen efter 5-årsdagen mot endast 25 % dagen före, dvs. en höjning av beskattningen med nära 200 %. Först efter 17 års innehav med samma värdestegringstakt kommer aktieägaren åter i det läget att endast 25 % av vinsten blir beskattad. Även i 6 %-alternativet är effekten betydande — en höjning från 25 till

39,6 %. Även vid denna relativt sett höga värdestegringsstakt dröjer det till år 9, innan den skattepliktiga delen av vinsten åter har sjunkit till 25 %.

Även om tröskeleffekten inte förbigått departementschefen, redovisas inte dess proportioner. Departementschefen avfärdar frågan med att den skattskyldige före utgången av 5-årsperioden kan välja mellan att då sälja aktien och få endast 25 % av vinsten beskattad och att behålla aktien och få vinsten vid en framtida försäljning beräknad enligt schablonmetoden. Emellertid är tröskeleffektproblemet inte så lätt löst. Någon reell valsituation föreligger i själva verket inte, då man inte känner den framtida kursutvecklingen. Aktieägarna får ta den dittillsvarande kursutvecklingen som utgångspunkt för valet, dvs. de kommer att sälja aktier med ringa eller moderat värdestegring och behålla de hastigt stigande. Man kommer alltså på grund av skattepuckeln att få ett ökat utbud av aktier med låg stegringstakt, och kursen på dessa blir därigenom föremål för ytterligare prispress. Utbudet av hastigare stigande aktier kan däremot förväntas bli än mindre med åtföljande prisstegringar på dessa aktier. Denna ökade kurssplitring, som redan regressiviteten i systemet i och för sig kan väntas medföra och som således ytterligare förstärks av puceleffekten, måste betraktas som olycklig, då den bl. a. i hög grad kan förväntas försvåra kapitalanskaffningen för sådana utvecklingsbara företag, vars aktier tidigare haft en moderat värdestegring.

Vi har i samband med våra överväganden i anledning av propositionen diskuterat möjligheterna att förhindra att en puceleffekt uppkommer eller mildra dess verkningar. En möjlighet som särskilt diskuterats är att låta schablonregeln träda in redan efter två års aktieinnehav. Vi har emellertid inte ansett oss under den korta motionstiden kunna till fullo överblicka följderna av en sådan ändring. Med hänsyn till att propositionens förslag endast bör ses som ett provisorium vill vi inte i detta sammanhang framställa ändringsyrkande.

Riktlinjer för en ny utredning

Vi anser att så starka betänkligheter kan anföras mot den föreslagna konstruktionen av aktievinstbeskattningen att denna i sina huvuddrag endast kan accepteras som en provisorisk lagstiftning. Med hänsyn till den korta tid som står till buds är det inte möjligt att närmare ange hur en mer permanent lagstiftning bör utformas. Vissa riktlinjer för en sådan lagstiftning kan dock anges.

Särskild uppmärksamhet måste fästas vid inflationsproblemet. I flertalet remissyttranden till aktievinstutredningens förslag har framhållits det stötande i att sådana nominella vinster, som endast är ett uttryck för penningvärdeförsämringen, blir föremål för beskattning. Med hänsyn till den fortgående penningvärdeförsämringen framstår det som ett elementärt rättvisekrav att hänsyn tas härtill. Så har också markvärdekommitténs parlamen-

tariska ledamöter enhälligt föreslagit beträffande beskattningen av markvinsterna.

En permanent beskattning bör enligt vår uppfattning ske på grundval av en verklig vinstberäkning med utgångspunkt från anskaffningskostnaden. En sådan beskattning står också i bättre överensstämmelse med gällande principer för inkomstbeskattningen än det i propositionen framlagda förslaget till aktievinstbeskattning. Från rättvise- och fördelningspolitisk synpunkt framstår en sådan lösning som överlägsen den föreslagna typen av schablonbeskattning, som med sin regressiva effekt står i strid med de rättvisesynpunkter och fördelningspolitiska strävanden som den progressiva inkomstskatten är ett uttryck för.

De praktiska tillämpningssvårigheterna torde visserligen bli större med ett sådant system än med det i propositionen föreslagna. Någon undersökning har emellertid inte gjorts för att utröna vilka möjligheter som finns att genom olika schabloner förenkla vinstberäkningen vid aktieförsäljningar. Den i propositionen föreslagna schablonmetoden har så starka inslag av omsättningskatt, att den endast med svårighet kan betecknas som en förenklad vinstberäkning.

Skatteplikt bör motsvaras av en korresponderande rätt till avdrag för förluster.

Det är angeläget att en samordning sker mellan aktievinstbeskattningen och andra beskattningsformer så att dubbelbeskattning förorsakad av kollisioner mellan olika beskattningsformer undviks. Aktievinstbeskattningen, förmögenhetsbeskattningen och arvs- och gåvobeskattningen kan behöva ses som en enhet. Avdragsrätt vid förmögenhetsbeskattningen och vid arvs- och gåvobeskattningen för latent kapitalvinstskatteskuld bör övervägas. Anpassningen till arvs- och gåvobeskattningen bör ses över.

I och med införandet av aktievinstbeskattning aktualiseras också utskiftningsskatten. Det är angeläget, att kollisioner mellan olika skatteformer undviks så långt detta är möjligt. Den föreslagna aktievinstbeskattningen är inte anpassad till utskiftningsskatten och leder därför till icke önskvärda effekter. Frågan bör bli föremål för översyn.

Det är av stor vikt att de olika finanspolitiska åtgärder, som har betydelse för bolagens skattebelastning, samordnas på ett sådant sätt, att de kommer att utgöra led i en enhetlig politik. Det är också av vikt, att strukturrationaliseringen inom näringslivet inte försvåras eller styrs med selektiva medel genom beskattningsåtgärder.

Den utredning som vi föreslår bör särskilt beakta problemet hur man med enkla regler skall kunna undvika retroaktiv beskattning av aktievinster.

Under hänvisning till ovan anförda motivering hemställs,

A) att riksdagen vid sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 90 måtte

1. förändra det i propositionen framlagda förslaget om

ändrade regler för aktievinstbeskattningen så att vid aktieinnehav av mer än fem år två procent av försäljningssumman för varje år under den tid som aktien innehafts, dock högst sammanlagt 20 år, skall få dragas av försäljningssumman innan beräkning av skattepliktig inkomst enligt schablonmetoden företages, varigenom penningvärdeförsämringen under innehavstiden beaktas,

2. i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala att denna lagstiftning bör gälla som ett provisorium samt hemställa om ny utredning av aktievinstbeskattningen med iakttagande av i motionen angivna synpunkter, samt

B) att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till erforderliga ändringar i författningstexten.

Stockholm den 29 april 1966

Gunnar Hedlund (cp)

Bertil Ohlin (fp)

Nr 918

Av herr Hermansson m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 90, med förslag till lag om ändrad lydelse av 35 § 2 och 4 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.

Utgångspunkten för en diskussion om aktievinstbeskattningens höjd bör enligt vår mening i princip vara att realiserade kapitalvinster beskattas i samma utsträckning som vanlig inkomst. Detta sker ju redan enligt gällande skattelagstiftning vid försäljning under de två första åren av innehavet, en regel som flyttats över i förslaget till lag i prop. nr 90.

Några grundade skäl varför avsteg från denna princip skulle göras vid försäljning av aktier m. m. efter längre innehav har icke framförts. Det är visserligen sant att motivet för denna beskattning av kapitalvinster på aktier till 100 procent ursprungligen var att motverka spekulation. De förskjutningar som sedermera skett i aktiemarknadens struktur har emellertid gjort att andra motiv numera är de avgörande när det gäller beskattning av aktievinster. Skillnaden mellan innehav under kort tid och under längre tid av aktier har reducerats. Det väsentliga har blivit den starka värdeökning på aktier som skett under de senaste årtiondena och som motiverar väsent-